

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

УДК 321.01:316

*Бацюкова С., Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
проект ЄС “Association 4U”*

ХАРАКТЕРИСТИКИ АДВОКАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРТНИХ ІНТЕРВ'Ю

Основою є результати експертних інтерв'ю, в статті проаналізовано характеристики адвокації в умовах сучасної України, в період після Революції гідності. Через характеристики адвокації в статті розкривається соціально-політична природа адвокації, її вплив на життя суспільства в Україні. З метою аналізу розглядаються різні приклади адвокаційних кампаній, агентів, мішеней, цілей та результатів адвокації. Представлено приклади втілення адвокації на локальному, національному та міжнародному рівнях. Аналізується тенденція щодо зміни характеристик адвокації відповідно до змін в політиці.

Ключові слова: *характеристики адвокації, масовість, рівень втілення адвокації, агенти адвокації, мішені адвокації.*

Найпопулярнішими питаннями адвокації в сучасній Україні є питання ціннісно-ідеологічного, антикорупційного, правозахисного характеру. Як «адвокація» в статті розуміється форма впливу на процес прийняття рішень, а також форма виявлення незгоди соціальної спільноти з політичною ситуацією або рішенням органів державної влади, або з певними соціальними явищами, політичними діями.

Рівень втілення прав і свобод в Україні оцінюється на рівні 3, що відповідає визначенню «частково вільна країна» (громадянські права = 3 із семи, політичні свободи = 3 із семи) [1]. Режим демократії в Україні визначається як транзитний режим, гібридна демократія [2]. Відповідно до звіту “Nations in Transit. Ukraine. 2016” [2, с.2], «громадянське суспільство залишилося найпотужнішим інструментом демократичних перетворень в Україні». Його роль в тому числі полягає у проведенні незалежних адвокаційних кампаній, у проведенні реформ, спрямованих на розбудову функціональної демократії та верховенства права.

Адвокація: концептуальний погляд

Стрімке згорання демократичних прав і свобод, криза політичних інститутів, зростання недовіри між владою та громадським суспільством, нехтування принципами верховенства права є рушійними факторами для виникнення адвокаційних дій, а іноді перетворюють їх на революції.

Оскільки в основі адвокації – конфлікт, до її дослідження може бути застосований конфліктологічний науковий підхід (на противагу функціоналістському). Адвокація в суспільстві характеризується зростанням соціальної мобілізації, поширенням протестних форм громадської участі. Вона може бути обумовлена соціальною напругою, обмеженням соціально-економічних і політичних можливостей, утисками з боку влади або невідповідністю між життєвими реаліями та очікуваними результатами діяльності влади, відчуттям несправедливості. За Ральфом Дарендорфом [3] суперечності норм і очікувань, що притаманні будь-якому суспільству, породжують соціальні протистояння, які лежать в основі адвокації. Р. Дарендорф розглядає соціальні протистояння як універсальну властивість соціальних систем. За функціоналістською теорією, що орієнтується на принципи соціального порядку, стабільності та узгодженості соціальних систем, соціальна система може долати неузгодженості і конфлікти в процесі еволюції [4]. За конфліктологічною теорією, протести в суспільстві є чинниками трансформації і ведуть до істотних змін в підвалинах суспільного життя. Виходячи з цього, конфлікт цінностей, інтересів, поглядів, сприйняття, що лежить в основі адвокації, може виступати рушійною силою, чинником змін. А зміни є основним завданням адвокації. Зміни виражаються в пошуці основних принципів соціального порядку справедливості, в реалізації фундаментальних прав і свобод як базових цінностей демократії, які потребують захисту у разі обмеження.

За американським соціологом Льюїсом Козером [5], різні суспільні групи в своїй поведінці

керуються інтересами, а не загальноприйнятими нормами (як наприклад, в функціональній теорії). Оскільки інтереси суспільних груп часто не збігаються, то суспільне життя не завжди є солідарним. Різні соціальні групи захищають свої інтереси шляхом адвокації.

Філософські концепції рівності, свободи, участі, соціального капіталу, соціальних перетворень, розвитку ідей є важливими для адвокації як механізму обстоювання ідей та донесення потреб. Участь як умова громадянського впливу, може слугувати інструментом захисту цінностей і інтересів [6] Anchor Fung “Putting the Public back into governance: the Chalenages of Citizen participation and its future”). Участь пов’язана із залученням громадян до процесу прийняття рішень на національному та регіональному рівнях. Участь може бути втілена у формі діалогічних кол, наприклад, через mini-publics як описує Роберт Патнем [7] – місце для / форма прямої участі громадян як-от слухання, зустрічі, збори.

Розробники теорії соціального капіталу, Роберт Патнем і П’єр Бурдьє визначають, що нормативне регулювання взаємовідносин в рамках об’єднань громадян не є необхідним [8], а отже об’єднання та асоціації в залежності від значущості соціального капіталу, можуть існувати і розвиватися без письмової фіксації домовленостей. Майдан в Україні 2013-2014 років, протестний студентський рух в кінці 90-х років 20 століття, податковий та мовний майдани в Україні як приклади адвокаційних рухів, не мали спеціально закріплених положень, свідків та арбітрів, проте продемонстрували унікальний вибух самоорганізації громадян та підвищення громадянської активності в процесах з метою впровадження фундаментальних змін, використовуючи соціальний капітал як суспільне благо.

Мета статті

Метою даної статті є аналіз характеристик адвокації в період після Революції Гідності, ілюстрація впливу адвокації на життя суспільства в Україні через розкриття соціально-політичної природи адвокації, дослідження прикладів втілення адвокації на національному, локальному та міжнародному рівнях.

Методологія проведення інтерв’ю

Як роз’яснено в статті «Характеристики адвокації в сучасній Білорусі. Результати експертних інтерв’ю» [9], для визначення характеристик адвокації була проведена серія інтерв’ю з експертами. Дев’ять експертів, які мають знання та досвід у сфері адвокації, стали учасниками інтерв’ю. Характеристики адвокації в Україні були описані в рамках трьох інтерв’ю:

Руслан Краплич, експерт з адвокації, голова наглядової ради Фундації імені князів-благодійників Острозьких;

Сергій Буров, експерт з прав людини мережі Домів з прав людини;

Флоріан Ірмінгер, керівник напряму ‘адвокація’, мережа Домів з прав людини.

Англійська, українська та російська мови були використані для проведення інтерв’ю. Питання інтерв’ю для зручності були розіслані всім респондентам заздалегідь:

1. Наскільки масовою є адвокація в Україні?
2. Чи адвокація заснована на просуванні інтересів або на захисті прав і свобод, або на просуванні нових ідей?
3. Що є метою адвокації в Україні?
4. Назвіть мішені та агентів адвокації в Україні.
5. Охарактеризуйте рівень втілення адвокації в Україні (локальний, національний, міжнародний).

Масовість адвокації

Починаючи з 90-х років двадцятого століття, в Україні існувало декілька «майданів», найвідомішими з яких були студентський майдан, «Кучма геть!», мовний майдан, податковий майдан, Помаранчева революція, Революція Гідності. Такі майданні рухи пов’язані в тому числі з традиціями розвитку українського суспільства [10], як от відчуття несправедливості, неприйняття несвободи, нескореність, недовіра до влади тощо. В українському суспільстві відчуття несправедливості є одним із найвагоміших факторів [11] motivating factors), і воно виникає незалежно від того, чи знаємо ми особистостей, чиї інтереси чи права порушено.

Деякі дослідники говорять про те, що «нова Україна була народжена на Майдані». Адвокаційні рухи під час Революції гідності не тільки змінили уряд, але й змінили людей та їх погляди [12] (Finding Ukraine, Nadia Diuk). Це були масові протести проти диктатури та

копущі.

Сучасні адвокаційні кампанії в Україні характеризуються масовістю і представництвом різних категорій населення.

Відповідно до інтерв'ю Сергія Бурова, масовість адвокації в Україні в після-Майданний час (Революція Гідності 2013-2014 років), можна оцінити на «7» за 10-ти бальною шкалою, тому що з'явилося більше можливостей апелювати до представників влади з різними вимогами.

На думку Руслана Краплича, влада в Україні ефективніше сприймає запити від центрів, груп тощо, які підкріплені масовими заходами (наприклад, організована демонстрація, петиції тощо). В березні 2015р., починаючи з Чернігівської та Вінницької областей, бізнес-асоціації вимагали відміни рішення Верховною Радою, яке було подане Кабінетом Міністрів України, щодо введення розрахунково-касових апаратів на малих та середніх підприємствах. Приблизно сто бізнес асоціацій, розпочавши адвокаційну кампанію в квітні 2015 року, добилися до липня 2015 року того, що влада скасувала рішення щодо введення касових апаратів. Загалом, підприємці були не проти розрахунково-касових апаратів. Підприємці вимагали, щоб будь-які рішення, які стосуються малого та середнього бізнесу, узгоджувалися щонайменше за півроку з бізнес асоціаціями, а також вимагали від уряду конкретної відповіді на запитання, які будуть дії уряду, щоб зробити бізнес-клімат в Україні кращим.

У 2016 році розпочалася масова кампанія представників аграрної сфери (фермерів, агропідприємств і бізнес-асоціацій) проти проекту рішення щодо змін в Податковому Кодексі – проти відміни єдиного податку. В результаті численних протестів і інтернет-акцій в кінці 2015 року, державний бюджет на 2016 рік був затверджений без зміни податкового законодавства.

На чому засновується адвокація ?

Найголовнішим для адвокації в Україні, за словами, експерта з адвокації Руслана Краплича, є просування інтересів. На другому місці – захист прав і свобод, на третьому – просування нових ідей. Нові ідеї переважно стосуються ситуацій, пов'язаних з перерозподілом місцевих бюджетів, забезпеченням їх прозорості. Чим більш вільнішим стає суспільство, тим стає більше можливостей для втілення нових ідей, а потреби у захисті прав та інтересів практично не виникає. Всі три опитаних експерти поставили захист інтересів на перше місце як основу адвокації в сучасній Україні, захист цінностей – на друге місце, захист прав – на третє, захист ідей – на четверте місце.

За результатами інтерв'ю, в період до Революції гідності, коли Україна за показниками реалізації прав і свобод була на рівні нижчому, ніж вона знаходиться зараз, реалізація прав та свобод була на першому місці як мотивуючий фактор (основа) для адвокації, на другому місці була реалізація ідей, на третьому – просування інтересів.

В контексті змін, наприклад, через зміну політичної ситуації, виникають нові ідеї. У 2015-2016 роках завдяки сприяльній політичній ситуації, стала можливим розробка Національної стратегії в сфері прав людини та Національний план дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини. Через політичну ситуацію інші ідеї втрачають свою актуальність і пріоритетність. Так, наприклад, ідея «шкільних поліцейських» раніше була на часі, проте зараз втратила свою актуальність через реформу поліції. На думку Сергія Бурова, захист інтересів як основа для адвокації, переважає в сучасній Україні, бо з'явилося багато груп, які потребують захисту інтересів. Серед таких груп – учасники Анти-террористичної операції (АТО) та їх сім'ї, внутрішньопереміщені особи. Ці групи виникли через гуманітарну кризу і є як агентами, так і мішенями адвокації.

Громадська організація «М'АРТ» у 2015-2016 роках активно захищала інтереси учасників АТО, наприклад, отримання пільг на проїзд, надання земельних ділянок. Оскільки проблеми, які мала цільова група, повторювалися, то організація вирішила опублікувати брошуру, в якій пояснювалося, як отримати різного роду послуги та пільги: як вступити в права власності в зоні АТО, як отримати земельну ділянку, як зареєструвати факт смерті та народження, як звільнитися з роботи, як отримати фінансову допомогу, як перетнути лінію розмежування тощо. Надання земельних ділянок сім'ям загиблих воїнів АТО стало складним процесом для організації через опір з боку селищних рад (надання земельних ділянок поблизу селища Новоселівка). Конфлікт було вирішено завдяки тому, що було знайдено і використано землю, яка належала Інституту мікробіології, отже і інтереси селищних рад і сімей загиблих учасників АТО було задовільнено.

Агенти і мішені адвокації

В Україні агентом адвокації є як ті, кого проблема безпосередньо стосується, так і представники громадянського суспільства взагалі, які безпосередньо не стикнулися з проблемою, проте можуть допомогти їй вирішенню. Наприклад, внутрішньопереміщені особи просувають свої інтереси як самостійно (завдяки створеним організаціям), так і за допомогою організацій, що мають тривалу історію захисту прав і свобод (як от в прикладі з наданням земельних ділянок сім'ям загиблих воїнів АТО). На разі просуваються інтереси, що стосуються недискримінації, можливості брати участь в суспільно-політичному житті країни, можливості мати такі ж самі права, як і в представників територіальної громади. До прикладу, внутрішньопереміщені особи не можуть брати участь в локальних процесах прийняття рішень на тому ж рівні, що і ті особи, які постійно проживають на цій території. Часто свої інтереси «переселенці» намагаються просувати самостійно. Як зазначає в своєму інтерв'ю Сергій Буров, групи переселенців здатні самостійно себе підтримувати і захищати свої інтереси, отже є агентами адвокації.

На думку Флоріана Ірмінгера, експерта мережі Домів прав людини, мішенями для національної та локальної адвокації є влада в Україні, проте часто в питаннях міжнародної адвокації влада стає агентом адвокації. Стати агентом адвокації без перешкод може будь-яка організація, група, коаліція тощо. У 2015-2016 роках в рамках прийняття (літо 2015 року) та затвердження (січень 2016 року) [13] Національної стратегії у сфері прав людини, Міністерство юстиції України зверталось до громадських організацій для створення робочої групи для роботи над Стратегією на національному рівні.

На думку експерта Руслана Краплича, українське суспільство не реагує на інтереси нечисленних груп. Через це захист інтересів приватних підприємств є ефективним через асоціації, коли останні стають агентами адвокації.

В Україні для введення змін на місцевому рівні наразі стають популярними петиції як інструмент адвокації, проте вони не мають ообливого впливу якщо не перетворюються на місцеву ініціативу. Ініціаторами ініціативи (агентами адвокації) є виборці, а місцеві ради і депутати реагують на такі зміни/пропозиції і стають мішенями адвокації.

Мета адвокації

Вплив на процес прийняття рішень через зміну законодавчих і підзаконних актів, через перерозподіл місцевих бюджетів тощо, є метою адвокації в Україні.

Бібліотечні заклади в Україні, наприклад, довгий час добивалися того, щоб їх не ліквідували, а також підвищення зарплат для працівників бібліотечної сфери через перерозподіл місцевих бюджетів. Адвокація була успішною, в місцевих бюджетах знайшлися ресурси для підтримки бібліотечних закладів, і зарплата бібліотекарів в Україні є вищою, ніж для працівників закладів культури, наприклад.

Досягнення цілей адвокації, на думку Руслана Краплича, часто залежить від правильності обрання мішеней адвокації. Адвокація в теперішній Україні працює для захисту інтересів (в тому числі економічно доцільних і економічно вигідних) суспільної групи чи громади, або суспільства в цілому.

У своєму інтерв'ю Флоріан Ірмінгер зазначає, що в період після Євро-Майдану одним із завдань адвокації в Україні стало забезпечення здійснення обіцянок, наданих політиками під час Майдану. Він порівнює процес реалізації змін (як результат адвокації) в умовах «вільних» режимів свободи і «невільних» режимів свободи. «Якщо ви живете в демократичній вільній країні, і у вас є законопроект, що в якійсь мірі порушує права людини, це не означає, що зміни стосовно неприйняття/відміни цього законопроекту відбудуться дуже швидко. Навпаки. Змін доведеться чекати довго. Тому що до обговорення має бути залучена громадскість, а це тривалий процес. Залучення громадськості, суспільства в цілому до процесу прийняття рішень є вимогою демократичного режиму», - зазначає в своєму інтерв'ю Флоріан Ірмінгер. Зміни в режимах «частково вільних» або «невільних» також потребують тривалого часу через слабку політичну волю, перепони, що створюються владою або корупцією. Як продукт адвокації – зміни, є важкодосяжним в умовах будь-якого режиму.

Рівень втілення адвокації

За оцінками експертів, адвокація в Україні є найбільш поширеною та ефективною на національному рівні. Національна стратегія у сфері прав людини, як описано вище, стала

продуктом втілення саме національної адвокації силами громадських організацій.

За висновками Флоріана Ірмінгера, експерта мережі Домів з прав людини, мішені для адвокації знаходяться як в Україні, так і поза її межами. У 2016 році держава Україна мала близько 700 справ в Європейському Суді з прав людини – справи, що пов'язані зі стратегічними правовими тяжбами проти Росії, з питань подій в Криму та на Сході України (міжнародна адвокація). У 2015-2016 роках через політичну ситуацію в Україні були створені численні коаліції:

Реанімаційний пакет реформ – найбільша коаліція провідних громадських організацій та експертів в Україні, які об'єдналися заради просування реформ;

Коаліція «Справедливість заради миру на Донбасі» - неформальний союз 17 громадських організацій та ініціатив. Учасники коаліції об'єднали свої зусилля для документування порушень прав людини, що мали місце під час воєнного конфлікту на Донбасі. Коаліція захищає інтереси постраждалих у воєнному конфлікті і збирає факти для Гаазького трибуналу.

Також створені міжнародні коаліції між громадськими організаціями в Україні та Росії. Наприклад, з боку України – Кримська польова місія. А з боку Росії – Союз солдатських матерів, «Гражданское содействие» тощо.

Як зазначається в інтерв'ю Флоріана Ірмінгера, адвокація в Україні розвивається на різних рівнях, тому що існують можливості для розвитку адвокації, і наразі практично не існує перешкод. У випадку України, результативність адвокації не залежить від рівня її втілення.

Адвокація на локальному рівні не має такого впливу, як на національному, і є поширеною в окремих регіонах України. Наприклад, у Львівській області громади, основним заробітком в яких є збір ягід в лісі, добилися того, щоб обласна влада щорічно виділяла кошти на оплату сертифікатів органік-стандарту. Районні адміністрації Одеської області у 2015 році створювали експертні групи з метою напрацювання пакетів місцевих підзаконних актів. Ці акти враховували інтереси громади і рекомендувалися сільським, міським і районним радам з метою впровадження змін. Відповідно до прикладу, наведеного під час інтерв'ю з Русланом Крапличем, в Одеській області одна із ініціативних груп добилася шляхом адвокації від управління охорони здоров'я чіткої демонстрації того, скільки ліків і яких саме є на складах в лікарнях. Така місцева ініціатива виникла на захист інтересів громади.

Висновки

Основою на інформації, отриманій в результаті інтерв'ю з експертами, в статті проаналізовано характеристики адвокації в частково вільній Україні, в умовах транзитного режиму демократії. В рамках даної статті було проаналізовано масовість адвокаційних дій, цілі адвокації, мішені та агенти адвокації, рівень втілення адвокації, оснований на захисті інтересів, прав, цінностей, промоції нових ідей.

- Адвокація в Україні є масовою і часто має форму рухів. Адвокаційні рухи в Україні мають ідеологічне, анти-корупційне спрямування і часто мають на меті захист інтересів і ідей. Досить часто адвокація реалізується силами коаліцій, що об'єднують декілька громадських організацій, і в цьому випадку спрямована, наприклад, просування певної реформи або на захист інтересів цільової групи. Адвокація в Україні має історичне підґрунтя, як от історія спротиву, непокори, загострене відчуття несправедливості в суспільстві. Починаючи з 90-х років двадцятого століття, з часів студенських майданів, в Україні відбувалися численні політизовані і громадські адвокаційні рухи, серед яких такі відомі та масові як Помаранчева революція і Революція гідності.

- Експерти вважають, що адвокація в сучасній Україні, здебільшого ґрунтується на захисті інтересів, тому що з'явилися механізми просування інтересів, з'явилося більше можливостей апелювати до представників влади. На відміну від теперішньої України, в час до Революції гідності, коли рівень втілення прав і свобод був на нижчому рівні, головним чинником для адвокації був захист прав та свобод. Захист інтересів відбувається частіше за все групами, інтереси яких порушуються (без залучення інших представників громади чи організацій), наприклад, представники аграрного сектору, малого і середнього бізнесу, сім'ї учасників АТО.

- У зв'язку зі зміною політичної ситуації, в останні роки на адвокаційну арену вийшли нові агенти адвокації – внутрішньопереміщені особи, учасники АТО. У разі національної та локальної адвокації (адвокація на місцевому рівні), органи влади часто виступають мішенями адвокації. У

випадку міжнародної адвокації, органи і представники влади виступають агентами адвокації, і беруть, наприклад, участь в міжнародних правових тяжбах в Європейському Суді з прав людини, в Гаазькому трибуналі тощо.

- Успішність втілення адвокації в Україні за висновками експертів, не залежить від рівня її втілення: локальний, національний, міжнародний. Мішені для втілення адвокації знаходяться як в Україні, так і за її межами. Як зазначено в статті, національний рішень втілення адвокації в Україні пов'язаний з такими її цілями як розробка національного законодавства, створення/промоція норм, стратегій, розробка документів, які захищають інтереси різних груп, як от Національна стратегія у сфері прав людини. Локальна адвокація в Україні є менш поширеною і пов'язана із реалізацією локальних ідей, наприклад, перерозподілом чи забезпеченням більшої прозорості місцевих бюджетів.

- Зміни як кінцева мета втілення адвокації є важкодосяжними і відбуваються повільно в умовах будь-яких режимів, в тому числі, в транзитному режимі частково вільної України, через недостаток політичної волі, корупцію.

Бібліографічний список:

1. Звіт Freedom House. Freedom in the World 2017. Ukraine profile [електронний ресурс]. –Режим доступу <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/ukraine>
2. Звіт Freedom House. Nations in Transit 2016. Ukraine [електронний ресурс]. –Режим доступу <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/ukraine>
3. Дарендорф Ральф. Биографический указатель [електронний ресурс]. Режим доступу http://www.hrono.ru/biograf/bio_d/darendorfr.php
4. Функціоналістський та конфліктологічний підходи [електронний ресурс]. Режим доступу http://pidruchniki.com/17620418/sotsiologiya/funktionalistskiy_konfliktologichniy_pidhodi
5. Льюис Козер. Функции социального конфликта// Идея- Пресс. 2000.
6. Jane Mansbridge et al. The place of self-interest and the role of power in deliberative democracy // The Journal of Political Philosophy, Volume 18, # 1, 2010, pp.64-100
7. Anchor Fung. Putting the Public back into governance: the Challenges of Citizen participation and its future // Public Administration Review. 2015. Issue 75.
8. Бурдьё П. Формы капитала. Социологическое пространство Пьера Бурдьё [електронний ресурс] – Режим доступу <http://bourdieu.name/bourdieu-forms-of-capital>
9. Світлана Бацюкова. Характеристика адвокації в умовах сучасної Білорусі. Результати експертних інтерв'ю// Вісник Львівського університету.Серія філософсько-політологічні студії. 2017. Випуск 11, с.111-116.
10. Lucan Way. Civil Society and Democratization // Journal of Democracy. The Maidan and Beyond. Volume 25, # 3, 2014 - p.35-42.
11. Svitlana Batsyukova. Motivating factors for advocacy in countries with different freedom statuses: Ukraine and Belarus/ The Ideology and Politics Journal.-2016 –pp.5-29- [електронний ресурс]. – Режим доступу http://ideopol.org/?page_id=7
12. Nadia Diuk. Finding Ukraine // Journal of Democracy. The Maidan and Beyond. Volume 25, # 3, 2014 - p.83-90.
13. Національна стратегія у сфері прав людини [електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>

Бацюкова С.Ю. Характеристики адвокации в современной Украине. Результаты экспертных интервью.

Основываясь на результатах экспертных интервью, в статье проанализированы характеристики адвокации в условиях современной Украины, в период после Революции Достоинства. Посредством характеристик адвокации в статье раскрывается социально-политическая природа адвокации, ее влияние на жизнь общества в Украине. В целях анализа рассматриваются разные примеры адвокативных кампаний, агентов, мишеней, целей и результатов адвокации. Представлены примеры внедрения адвокации на локальном, национальном и международном уровнях. Проанализирована тенденция изменений в характеристиках адвокации в соответствии с изменениями в политике.

Ключевые слова: характеристики адвокации, массовость, уровень внедрения адвокации, агенты адвокации, мишени адвокации.

S.Batsyukova. Characteristics of advocacy in current Ukraine. Results of interviews with experts.

Based on the results of expert interviews, the article analyses characteristics of advocacy in current Ukraine, in the post-Revolution of Dignity time. The socio-political nature of advocacy and its impact on the life of Ukrainian society are shown in the article. Within the analysis, various examples of advocacy campaigns, agents, targets, goals and outcomes of advocacy. The article is illustrated with examples of advocacy implementation at the local, national and international levels. The tendency is analyzed as to the changes in advocacy characteristics depending on the politics.

Key words: characteristics of advocacy, mass participation, level of advocacy implementation, advocacy agents, advocacy targets.